

Chcieť a konať pre dobro druhého ako sebakpresahujúci princíp¹

---

doc. ThDr. Marcel Mojzeš, PhD.

<https://orcid.org/0000-0001-9854-1769>

Abstract: *In this article, the author deals with the fact that wanting and acting for the good of others is a self-transcending principle of social development. He points out that the Holy Trinity itself contains a self-transcending principle. Man, created in God's image and likeness, is called to take part in this God's coming out of himself in an effort to save man. Finally, the author quotes Pope Francis, who repeatedly invites the Church to come out of itself and thus find Christ in the poorest.*

Key words: *The good of the other. A self-transcending principle. Holy Trinity. Man. Society.*

Abstrakt: *V tomto článku sa autor zaoberá tým, že chcieť a konať pre dobro druhého je sebakpresahujúcim princípom rozvoja spoločnosti. Poukazuje na to, že Najsvätejšia Trojica sama v sebe obsahuje sebakpresahujúci princíp. Človek stvorený na Boží obraz a podobu je povolaný mať účasť aj na tomto Božom vychádzaní zo seba samého v snahe zachrániť človeka. Napokon autor cituje pápeža Františka, ktorý opakovane pozýva Cirkev vychádzať zo seba a nachádzať tak Krista v tých najbiednejších.*

Kľúčové slová: *Dobro druhého. Sebakpresahujúci princíp. Najsvätejšia Trojica. Človek. Spoločnosť.*

Úvod

Názov konferencie je „Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti“. Rozvoj znamená, že ak sa má niečo rozvíjať, musia existovať na to vhodné podmienky. Napríklad rastlina v záh-

---

¹ Štúdia vznikla ako výstup riešenia projektu KEGA 030PU-4/2022 s názvom *Design of teaching materials for university study of relevant moral values with a focus on allround and sustainable development of society.*

rade potrebuje vhodné podmienky, aby mohla rásť a rozvíjať sa: dostatok vlhky, slnka, dobrú pôdu a aj primeraný vietor.

V prírode okolo nás okrem toho pozorujeme aj nemenné princípy – napríklad na jar začína všetko pučať a rozvíjať sa. A tieto princípy fungujú bez ohľadu na to, či ich uznávame, alebo nie. Z týchto nemenných princípov sa môžeme veľa naučiť. Podobne je to totiž aj s existenciou Boha. On existuje bez ohľadu na to, či niekto jeho existenciu uznáva, alebo nie.

Rozvoj má byť všestranný a trvalý. Je to ilúzia, či ideál? Podobne ale napríklad aj v starovekom Grécku mali ideál *kalokagatie* – jednoty ducha a tela, pričom im tiež išlo o všetranný a *trvalý rozvoj človeka*. A nebola to len ilúzia, či ideál. Mali celkom konkrétne výsledky, ktoré boli vtlačené do starovekých gréckych sôch. Stačí si ich pozrieť napríklad vo vatikánskych múzeách.

Nám ale má ísť nielen o rozvoj človeka, ale o rozvoj spoločnosti. Niet však rozvoja spoločnosti bez rozvoja jednotlivcov a bez rozvoja ich vzťahov. Ostáva teda otázka: Ako zabezpečiť všestranný a trvalý rozvoj človeka?

Všestrannosť a trvalosť

Všestrannosť – v starovekom Grécku vnímaná ako *kalokagatia*, ak má byť naozaj všestranná, týka sa nielen úrovne tela a duše, ale aj srdca človeka ako centra celej ľudskej osoby. Príkladom takéhoto prístupu je jeden verš Evanjelia podľa Lukáša, kde sa Ježiš na konci podobenstva o rozsievачovi hovorí: „A ktoré (semeno) padlo do dobrej zeme, to sú tí, čo počúvajú slovo, zachovávajú ho v dobrom a šľachetnom srdci (gr. ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ) a s vytrvalosťou prinášajú úrodu.“ (Lk 8, 15)

Evanjelista Lukáš, ktorý bol podľa cirkevnej tradície lekárom a písal po grécky, iste poznal aj grécky ideál *kalokagatie*. No vzťahuje ho na srdce človeka, o ktorom hovorí, že má byť krásne a dobré (καλῇ καὶ ἀγαθῇ).

Trvalosť je niečo viac ako len „trvalé zuby“, aj tie časom vypadnú. Trvalosť znamená stabilitu, istotu, život. Cirkevnoslovanské slovo, ktoré vyjadruje pravdu (lat. *veritas*) je *istina*. Slovo *istina*, ako uvádza o. Pavel Florenský, pochádza zo sanskrtu a je odvodené od slovesa jestvovať, byť. Pravda (*istina*) je spojená zo životom. Najväčšia istota pre človeka je nie smrť, aj keď, ako sa hovorí, tá je pre každého istá, hoci spôsobuje neistotu, no najväčšou istotou je sám život. Sám Ježiš Kristus o sebe hovorí: „Ja som

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

cesta, pravda a život.“ (Jn 14, 6) A on sám „vyslobodil tých, ktorých celý život zotročoval strach pred smrťou.“ (Hebr 2, 15)

Trvalosť je teda niečo, čo vychádza zo života a do života smeruje, preto spojená aj so všestrannosťou života.

Trojičný princíp sebahovovania

Vladyka Borys Gudziak, filadelfský metropolita (USA) Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi a bývalý rektor Ukrajinskej katolíckej univerzity v Lvove vo svojom nedávno publikovanom článku o synodalite vo východných katolíckych cirkvách uvádza Najsvätejšiu Trojicu ako princíp tých najzdravších vzťahov aj medzi ľuďmi. Podľa vladyku Gudziaka synodálna skúsenosť „predstavuje každodenný 'štyl' Cirkvi, v ktorom pastieri a Boží ľud spoločne kráčajú smerom ku kráľovstvu, naplnení životom, ktorý je spôsobom života samého Boha. Spôsob života, ktorý odráža život Najsvätejšej Trojice, ktorý je Božím darom pre nás.“ A v čom spočíva tejto trojičný život? Ide o jedinečný spôsob „existencie božských osôb, v ktorom je každá z nich celá darom a celá prijatím, pričom sa odmieta prejavovať potvrdzovaním seba samého, ale zjavuje sa prostredníctvom ostatných dvoch osôb.“ Vladyka Gudziak ďalej zdôrazňuje, že „Cirkev sa rodí zo spoločenstva (*koinonie*) Najsvätejšej Trojice; vytvára *koinoniu* kresťanského spoločenstva; priťahuje ľudí do spoločenstva a rozširuje jeho pôsobnosť (misia). Synodalita je naším neustálym hľadaním konkrétnych spôsobov, ako vyjadriť duchovné zjednotenie, ako sa otvoriť, aby sme ho žili a zdieľali čoraz viac, kráčajúc spoločne k jeho plnosti. Z tohto dôvodu je potrebné synodalitu neustále vracieť k horizontu trojičnej *koinonie*. Sami nemôžeme toto duchovné zjednotenie ani vytvárať, ani prežívať.“²

---

² Porov. GUDZIAK, B.: La sinodalità in una chiesa locale. Promuovere la comunione nel contesto cattolico orientale. In: PUTTI A. M. – CAMPATELLI, M. (eds.): *Il respiro trinitario della Chiesa. La synodalità vista dai cristiani orientali*. Rím : Lipa, 2023, s. 157 – 182. Slovenský preklad: Stanislav Gábor.

Boh sám chce dobro iného, chce dobro človeka

Zaznieva to už pri krste Ježiša Krista v Jordáne, keď nad ním zaznel Otcov hlas: „Ty si môj milovaný syn, v tebe mám zaľúbenie.“ (Mk 1, 11). Tento hlas zaznieva nad každým kresťanom. Pritom cirkevnoslovanské slovo pre to, čo je preložené slovom „zaľúbenie“ je *blahovolénije*, čo by sa dalo preložiť ako „dobrá vôľa“. To že Otec má v Synovi zaľúbenie vlastne znamená, že mu chce dobre. Podobne pri narodení Ježiša Krista anjeli spievali: „Sláva Bohu na výsostiach a na zemi pokoj, v ľuďoch dobrá vôľa (csl. *v čelovicich blahovolénije*)“ (Lk 2, 14). Vo všetkých ľuďoch je od čias, kedy sa Boží Syn stal človekom, Otcovo zaľúbenie. Boh má človeka rád, chce jeho dobro. Podobne po taliansky sa povie „ti voglio bene“ – doslova „chcem ti dobre“ vo význame „mám ťa rád“.

A čo Boh chce? Už v Starom zákone u proroka Ezechiela čítame, že Boh nechce smrť hriešnika, ale aby sa obrátil a žil.³ A v Novom zákone apoštol Pavol píše Timotejovi: „Boh chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu.“ (1 Tim 2, 4). V Bohu pritom niet rozdielu medzi chcením a konaním: čo chce, to aj koná.

V snahe zachrániť človeka Boh vychádza zo seba

To, že Boh „vychádza zo seba“ v snahe zachrániť človeka, čítame v známej stati o *kenosis* – zrieknutí sa seba samého, doslova „vyprázdnení sa od seba samého“ v druhej kapitole Listu Filipanom: „Nech nik nehľadá iba na svoje vlastné záujmy, ale aj na záujmy iných. Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridŕžal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom; a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka.“ (Flp 2, 4 – 7)

Boh pritom už v Starom zákone aj človeka pozýva „vyjsť zo seba“. Noemovi po potope povedal: „Vyjdi z korába ty aj tvoja žena, tvoji synovia a ženy tvojich synov s tebou!“ (Gn 8, 16). Abrahámovi povedal: „Odíď zo svojej krajiny, od svojho príbuzenstva a zo svojho otcovského domu do krajiny, ktorú ti ukážem.“ (Gn 12, 1)

Dokonca aj v Novom zákone v Liste Hebrejom sme pozvaní vyjsť k Ježišovi „von z tábora“: „Ježiš, aby posvätil ľud svojou krvou, trpel za bránou. Vyjdime teda k nemu von z tábora a znášajme jeho pohanenie.“ (Hebr 13, 12 – 13)

³ Porov. Ez 18, 23.

Pápež František vyzýva vyjsť zo seba

Keďže Boh v snahe zachrániť človeka „vychádza zo seba“, pápež František pozýva aj celú Cirkev, aby sme sa učili vychádzať zo seba.

Ešte na začiatku svojho pontifikátu 27. 7. 2013 v Rio de Janeiro pápež František vyzval biskupov z celého sveta, aby nezostávali zavretí v chrámoch, ale našli odvahu a šli medzi ľuďmi. Chodiť by mali aj do najchudobnejších štvrtí, aby sprostredkovali evanjelium tým, ktorí sa cirkvi vzdialili alebo ju nepoznajú. Povedal „Nemôžeme zostať zavretí vo farnostiach, v našich komunitách, keď iní ľudia čakajú Evanjelium! Nestačí len otvoriť im bránu, ale treba vyjsť z chrámu, hľadať ich a stretnúť sa s nimi.“⁴

Podobne 19. 1. 2021 napísal na Twitteri: „Zostávajúc s Pánom nachádzame odvahu vyjsť zo seba samých, zaujímať sa o potreby druhých a vydávať naše kresťanské svedectvo vo svete.“⁵

Je dôležité všimnúť si, ako pápež zdôrazňuje, že odvahu vyjsť zo seba samých nachádzame „zostávajúc s Pánom“. Potom to už nebude len o našom vychádzaní, ale o našej účasti na vchádzaní samého Pána, ktorý to robí v snahe zachrániť človeka. Ako hovorí apoštol Pavol: „Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus.“ (Gal 2, 20)

Napokon počas svojej pastoračnej návštevy na Slovensku v roku 2021 pápež František povedal 14. septembra v Košiciach všetkým nám: „Nebojte sa vyjsť v ústrety marginalizovaným. Zistíte, že idete v ústrety Ježišovi. On vás očakáva...“⁶

Sám Pán Ježiš totiž v Evanjeliu hovorí: „Bol som hladný a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť; bol som pocestný a pritúlili ste ma; bol som nahý a priodeli ste ma; bol som chorý a navštívili ste ma; bol som vo väzení a prišli ste ku mne.“ (Mt 25, 35 – 36)

---

⁴ <https://svet.sme.sk/c/6882867/vyjдите-z-chramov-a-chodte-medzi-ludi-nabadal-papez-duchovnych.html>

⁵ <https://www.vaticannews.va/sk/cirkev/news/2021-01/zostavajuc-s-panom-nachadzame-odvahu-vyjst-zo-seba.html>

⁶ FRANTIŠEK: Príhovor na stretnutí s rómskou komunitou na Luníku IX. In: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/sk2021-prihovor-papeza-frantiska-na-stretnuti-s-romskou-komunitou-na-luniku-ix> (15. 4. 2024)

Epilóg

Sebapresahujúci princíp má svoj pôvod v živote Najsvätejšej Trojice. Tým, že je človek stvorený na Boží obraz a podobu (Gn 1, 27), je povolaný aj k účasti na tomto sebapresahujúcom princípe tým, že je povolaný mať účasť na Božom živote. Vychádzanie zo seba a hľadanie dobra iného naplňa človeka šťastím. Totiž „nie je dobre byť človeku samému.“ (Gn 2, 18)

Z psychologického hľadiska ak človek urobí dobre inému (čo je vlastne *blahovolenije* spojené so skutkom), cíti satisfakciu. Ide tu pritom o čosi viac, ako len o dobrý pocit (I feel good); je to bytostná, ontologická satisfakcia, naplnenie zmyslu svojej vlastnej existencie v sebapresiahnutí.

Takéto naplnenie vlastnej existencie zmyslom, ktorý má svoj prameň v živote Najsvätejšej Trojice, môže človeku pomôcť prispievať aj k všestrannému a trvalému rozvoju spoločnosti. Vychádzanie zo seba a hľadanie dobra iného totiž nielenže búra hradby jeho egoizmu a zamerania na seba samého, ale ho aj naplňa šťastím, podobne ako to naplňa šťastím aj tých, ktorým človek robí dobre. Tak vychádzanie zo seba ako sebapresahujúci princíp prispieva aj k všestrannému a trvalému rozvoju celej spoločnosti.

Zoznam bibliografických odkazov

FRANTIŠEK: Príhovor na stretnutí s rómskou komunitou na Luníku IX. In: <https://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-papezov/c/sk2021-prihovor-pape-za-frantiska-na-stretnuti-s-romskou-komunitou-na-luniku-ix> (15. 4. 2024)

GUDZIAK, B.: La sinodalità in una chiesa locale. Promuovere la comunione nel contesto cattolico orientale. In: PUTTI A. M. – CAMPATELLI, M. (eds.): *Il respiro trinitario della Chiesa. La sinodalità vista dai cristiani orientali*. Rím : Lipa, 2023, s. 157 – 182.

Sväté písmo. Rím : Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda, 1995.